СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 204. Джерзи Сіти, Н. Дж., субота, 1. вересня, 1928. VOL. XXXVI. No. 204. Jersey City, N. J., Saturday, September 1, 1928. THREE CENTS.

СТЕЙТОВІ РОБІТНИЧІ ЮНІЇ ЗАЯВЛЯЮТЬСЯ ЗА СМИТОМ

РЕПУБЛИКАНЦІ В ЗНИКАЮЧІЙ МЕНЧОСТИ.

РОЧЕСТЕР, Ню Йорк, 30. серпня. — Конвенція Федерації Праці нюйорського стейту заявилася за попиранием при сьогорічних президіяльних виборах демократичного кандидата Ал. Смита.

Коли резолюційна комісія предложила конвенції резолюцію за Смитом, зібрані стали її сильно оплескувати. При голосованню показалося за вnеском коло 400, проти всего кількох. Навіть старі републиканці заявлялися за Смитом. Кількох завзятих републиканців заявилося проти того зазадто різко, і їх закричали.

При виборах уряду вибрано старих урядників.

Ал. Смит був нині на нюйорськім стейтовім ярмарку в Сиракюз, де його живо витали великі маси фармерів.

РОБИНСОН ВИГОЛОШУЄ НОМІНАЦІЙНУ ПРОМОВУ.

ГАТ СПРИНГЗ, Арканзо, 30. серпня. — Сенатор Джозеф Робинсон з Арканзо виголосив тут свою номінаційну промову, в котрій офіціяльно приняв номінацію на кандидата демократичної партії на уряд віцепрезидента Злучених Держав.

На збори зібралися великі товпи народа, але дощ більшість з них розігнав так, що промови вислухало всего півтретя тисячі. Бесідник у своїй промові поклав натиск на критику републиканської партії, яку він пятнував острими словами за зловжитки.

УПЕВНЯЮТЬ ГУВЕРА ЗА НЮЙОРСЬКИЙ СТЕЙТ.

ВАШИНГТОН, 30. серпня. — На нарадах виборчого комітету републиканської партії Едмунт Мачолд, голова републиканського комітету нюйорського стейту, упевняв краєвий комітет, що нюйорські републиканці опанували стейт до тої міри, що він буде добутий для Гувера.

Комітет приняв до відома, що Кертис, кандидат партії на уряд віцепрезидента, та сенатор Бора будуть обїздити край з промовами за Гувером.

ПРОПОВІДНИКИ ОРГАНІЗУЮТЬ КОМІТЕТ ДЛЯ СОЦІЯЛІСТА.

НЮ ЙОРК, 30. серпня. — Тут зорганізовано нині „комітет проповідників для Томаса й Морера", себто кандидатів на уряд президента й віцепрезидента Злучених Держав з рамени соціялістичної партії.

Головою комітету став Пол Джовнз, бувший епископ протестантської епископальної епархії Юти, а секретарем один рабін; між членами комітету є проповідник неденомінаційної церкви „Комюніті Черч", один визначний презбитеріянський проповідник, один методиський проповідник з Шикаго та представники просто кождої протестантської церкви.

У своїй першій відозві сі проповідники й рабіни виступають проти обох старих партій, що, мовляв, вони не дбають за поступ краю.

НАЙШЛИ ТІЛА ЛЕТУНІВ.

МИЛФОРД, Па., 30. серпня. — Нині найдено тіла летунів Мезела Мерила та Едвина Ровна, що загинули минувшого понеділка.

Як показується тепер, загинули вони серед страшної мраки, через котру вони не бачили, куди їм летіти. Вони налетіли на горб, укритий густим лісом. Від удару об дерево літак їх розбився на сотки дрібних куснів.

Не найдено їх відразу, бо нещасте случилося в найдикшій частині повіту Пайк, де люди ходять тільки на польовання на серни. Ціла околиця мало залюднена й має велику масу їдовитого гадля.

ВИКОНАННЄ КАРИ СМЕРТИ.

ОСИНИНГ, Ню Йорк, 30. серпня. — Нині раненько виконано в місцевій стейтовій тюрмі кару смерти при помочи електрики на 22-літнім Мурині Мартині Милері.

Милера засуджено на смерть за вбитте нюйорської вчительки Кимбел, котру він убив, як вона заскочила його нагло підчас грабунку її хати.

Мурин пішов на смерть спокійно. Перед смертю він просив дати собі „добре, чорне цигаро".

ПРИЗНАВСЯ ДО ВБИЙСТВА Й СПАС ДВОХ ПІДОЗРІЛИХ.

НЮ ЙОРК, 31. серпня. — Один бруклинський полісмен, почувши, що недалеко від нього вбито чоловіка, побіг на вказане місце і там справді застав лежачого на землі в крови тіло людини. Показалося, що чоловік уже вмер. Був се Бруклинець Станислав Качмарк.

Коло тіла стояли в ту хвилю знакомі вбитого: Еміль Мільке та Едвард Голстром. Полісмен їх арештував, а поліція стала їх допитувати, чи не вбили вони свого знакомого. Вони розповідали поліції про сварку Качмарка з трома Муринами та про напад одного Мурина на Качмарка з ножем у руці.

Поліція не вірила їх словам, ба навіть уже визначила день, коли оба мали станути перед велику лаву присяжних суддів, але рівночасно вона стала глядати за Муринами. За якийсь час арештовано трох Муринів, і один з них по коротких допитах признався, що він вдарив ножем якогось білого чоловіка, з яким він посварився на вулиці за сірник. Мурин утік був, не знаючи, що він убив людину на смерть. Приятелів убитого зараз випущено на волю.

УСУВАЮТЬ ДІВЧАТА ЗЗА БАР.

ЛОНДОН, 29. серпня. — В парляменті буде внесений незабаром закон, який не дозволить затруднювати дівчат у шинках при барах. Усміх дівчат помагав бизнесови, але зате бизнес відбивався погано на здоровлю і моральности дівчат. Найбільше журяться одначе тим, що через той закон 100,000 дівчат буде без роботи і побільшить число безробітних, яке і без того виносить 1,500,000.

ПОШУКУВАННЯ ЗА ТІЛАМИ ДІВЧАТ.

НЮАРК, Ню Джерзі, 29. серпня. — Пані Дора Зарачанська донесла поліції, що з одного дому при Морон Стріт винесено раненько тіло дівчини, вкинено його до зеленого автомобіля та відвезено кудись. Бачила се також пані Лок, котру покликала пані Зарачанська.

Того самого дня поліція стала шукати за тілом другої дівчини, бо як кажуть свідки Івана Валькевича, що живе в Гарисоні, він став послідними днями говорити щось про безноге тіло якоїсь дівчини, на котре він мав наткнутися, збираючи ягоди на мочарах здовж тору Пенсилвенійської залізниці.

ДВІ МІРИ.

Читачі пригадують собі „святе обурення" предсідника польського сойму Дашинського, який, дарма, що соціяліст, боронить назви „Малопольска", з якої може ще сам недавно реготався би. Цікаво, що в неофіціяльнім органі „Глос Правди" находимо в числі з 29-го червня переклади статтей про нафту тощо, на англійську мову, призначені для Англійців, власників ріжних підприємств, і там скрізь термін „Молопольська" перекладений „Іст Ґалішія" — Східна Галичина. Подаємо це до відома всіх т. зв. польських „патріотів", на доказ, що розумні Поляки сами не хотять себе осмішувати назвою „Малопольска" перед чужинцями, знаючи добре, що цей термін ніколи в історії не торкався Східної Галичини.

НАСЛІДКИ СПЕКИ.

У складі ліків у Ковні зі спеки загорівся етер; від вибуху згинула одна працююча; пожежу ледви згасили. — У селі Медведів (пуласький повіт) згоріло 70 будинків вартости 200,000 зол., а в виленськім селі Ногольце 30 господарств і одна дитина. — „Кельніше Цайтунг" каже, що від 1-го до 17-го липня потонуло в Райні між Кобленц і голяндським кордоном яких 60 осіб, що купались у гарячі дні.

ЗГОРІЛО ПІВ КРАКІВЦЯ.

Оноді згоріла жидівська частина місточка Краківця, пов. Яворів. Згоріло 27 домів, около 200 Жидів без хати. Пожар повстав від того, що в склепі одного Жида запалилася в ночі бочка нафти.

ПОЛЬСЬКИЙ ПОСТЕРУНКОВИЙ ЗАСТРІЛИВ ЧОЛОВІКА.

В Нараєві місті, бережанського повіту, поповнено крадіж ліхтаря і плаща на шкоду якогось Жида. Постерунковий Чорек придержав як посудженого о ту крадіж Михайла Чорного, 22-літнього парубка. Придержаний втік. В неділю, дня 24/6 1928, перехвалювався постерунковий Чорек, що як зловить Чорного, то мусить його забити. Тогож дня о год. 5-тій по полудні кількох Жидів з постерунковим придержали Чорного коло його подвіря. Мошко Мільшток, син Лейзора, вихопив від постерункового Чорека баґнет і тоді, як Чорек держав одною рукою за барки Чорного, а другою шукав за револьвером, Жиди били Чорного і взивали постерункового, щоби його застрілив. Михайло Чорний просився і говорив: „Я йду сам, пане постерунковий, но щоби Жиди уступилися". Коли до товпи підійшов вітчим придержаного Іван Макар і заявив постерунковому, що його пасерб сам піде на поліцію, щоб тільки не позволив знущатися над ним Жидам, постерунковий Ян Чорек тричі зарепетував бубонний револьвер. На щастя стріли не впали, а постерунковий Ян Чорек вхопив Михайла Чорного за блюзу, підніс поли блюзи до гори і вистрілив в Чорного та поцілив його в саме серце. Впали слова „еще раз, пане Чорек!" — одначе постерунковий не поновив стрілу. Після події вибито Жидам кільканацять шиб у Нараєві місті, а польська влада носилася з думкою спровадити військо. Арештовано наочних свідків забийства а то: Михайла Драбика, Петра Окопного, Олексу

ВИБУХОВА ФАБРИКА.

Має її львівський громадянин Сальман на вул. Пісковій 11; він перетоплює в ній патрони з рушниць, шрапнелі та гранати. А що одного дня напалив у печі і нікого не лишив у хаті, усе це вибухло, мов з гармати. Увесь Личаків гадав, що в ночі почалась війна з Литвою. Кажуть, що сусіди нераз уже жалувались на цю небезпечну фабрику, але маґістрат не заопікувався нею. І добре зробив, бо був би випадково довідався, що її власник не має концесії.

МУЗЕЙ ЖАХУ.

Англійське міністерство ґігієни відкрило музей, де зібрані з усіх кінців світа приладдя та причандали жіночого чепурення. Сам міністер назвав цей музей „музеєм жаху", тому, що більшість цих апаратів і препаратів є причиною великих терпінь для жінок. Музей має на меті показати шкоду для здоровля всіх цих середників краси: поясів, прищіпок, корсетів, апаратів для тонкої лінії, то-що. Жінки відвідують цей музей лавою. Один лондонський часопис питається влучно, чи жінки ходять туди, щоби зрозуміти шкідливість усіх цих предметів, чи щоби познайомитися з новими тайнами, як придбати кокетство краси.

ПРИСУД У ПРОЦЕСІ НОВАКА.

Дня 21. липня ц. р., в 12-ім дні розправи, запав присуд у процесі львівського різника Новака і товаришів. Новака засуджено на рік тяжкої вязниці, загостреної раз на місяць постом, 5,000 зол. кари у користь військовости за фалшування смальцю і на заплачення 3,884 зол. кари державному скарбови та оголошення присуду в усіх львівських часописах власним коштом. Його спільників засуджено на кілька місяців вязниці з відложенням кари. Новак зголосив зажалення неважности.

11 СМЕРТНИХ ПРИСУДІВ НА УКРАЇНІ.

Русспрес повідомляє, що в Умані засуджено 11 повстанців із українського повстанського відділу отамана Хмари. Центр. Вик. Комітет відкинув просьбу засуджених у справі помилування, тому присуд смерти виконано.

РЕКОРДИ.

Югославянські журналісти заявляють, що відкрили найстаршу подружу пару в світі, у селі Вербита. Муж Дмитро Филипович має 110 літ, жінка 107 літ, а подружені вони 80 літ, ні разу не були в місті і живуть у згоді. Коли жінку хотіли відфотографувати, вона відповіла, що вони спізнились на 90 літ.

На німецькім Шлеську в Найгавз шурі загризли 9-місячну дитину.

БЕНЗИНОВА ЛЮБОВ.

Жидівський кравець у Мінську Гешель Файвішов покинув свою жінку і двоє дітей, бо закохався і перенісся до іншої. Та коли прийшла пора на аліменти, він вирахував собі, що таки дешевше вернутись до першої жінки. Та не довго видержав. Одної ночі він придумав таку розвязку: облив жінку бензиною і підпалив. Але жінка встигла вибігти на вулицю і попрохати помочі. Файвішов має 50 літ і на старість буде роздумувати у вязниці над злобним Амором.

СМЕРТЬ ПІД КАМІННИМ ВАЛЬЦЕМ.

На шосі біля Соснівця сполошилися від гуку мотору вальця, що вирівнював шосе, коні і перекинули віз. Подорожній, який припадково находився на возі, впав під 18-тонний валець, та найшов смерть на місці. Валець наїхав на нього з такою силою, що втиснув глибоко в каміння.

ПАМЯТНИК ДЛЯ ВБИЙНИКІВ У САРАЄВІ.

Югославія поставила в Сараєві величавий мармуровий памятник в честь двох убийників, яких учинок був безпосередною причиною світової війни. Памятник стоїть на місци, де вбито австрійського архикнязя Франца Фердинанда з його жінкою. Памятник величає вбийників, бо їх вчинкови завдячує Югославія своє істновання.

ГОЛОС НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШОСТЕЙ

ПОСОЛ ДО ІТАЛІЙСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ ЗАЯВЛЯЄ В ТЕЛЕГРАМІ ДО КЕЛОГА, ЩО НЕ МОЖЕ БУТИ СПОКОЮ В ЕВРОПІ, КОЛИ 35 МІЛЮНІВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШОСТЕЙ В НЕВОЛІ.

ПАРИЖ, 30. серпня. — На адресу французького міністра заграничних справ Бріяна приходять тепер ріжні телеграми від урядів ріжних держав, в яких ґратулюють Бріянови і Келоґови за противоєнний договір. Та разом з тими офіціяльними голосами наспіла довга телеграма від Вільфрама Словане, посла до італійського парляменту. Посол каже, що говорить від імени конґресу національних меншостей, який щойно закінчив свої наради в Женеві. Він говорить від 35,000,000 національних менщостей, що, розкинені в 17 державах, борються за свої політичні і економічні права. І кінчить, що не може бути мови про мир в Европі, коли буде стільки гнетених і визискуваних народів.

ІРЛЯНДІЯ ВИТАЄ КЕЛОҐА.

ВЛАШТОВУЮТЬ ВЕЛИКУ ПАРАДУ З ПРОМОВАМИ, ГАРМАТНІМИ СТРІЛАМИ І ПРЕЗЕНТАМИ.

ДАБЛИН, 30. серпня. — Секретар стейту Келоґ причалив на воєнним кораблі Дітройт до Ірляндії враз з ірляндським президентом Косґрейв. В пристані повитали їх гарматні вистріли і сотки малих пароходів. Над кораблем літав Фицморис, відомий летун, що перелетів атлянтійський океан. Тисячі людей стояло при дорозі, якою їхав Келоґ, котрого та приязна демонстрація мала дуже зворушити.

ПОПАВ В РУКИ МУСОЛІНІЯ.

І ТО ЧЕРЕЗ ЖІНКУ, ЩО БУЛА НА ШПИГУНСЬКІЙ СЛУЖБІ У ФАШИСТІВ.

ПАРИЖ, 30. серпня. — Ґенерал Цезаре Россі попав в італійську тюрму. Приловили його на італійській границі в місцевости Капіоне. Кажуть, що він дався звести якійсь жінці, яка, як виходить, була шпигункою фашистів.

Ґенерал Россі був лайнотайпщиком в друкарні, де друкувалася ґазета Мусолінія. Разом з тим був він сліпим приклонником Мусолінія. По тій причині Мусоліні, ставши диктатором, зробив Россія головою фашистського пресового бюра. Россі розійшовся одначе з Мусолінієм по причині вбийства соціялістичного посла Матеотті. Через вбийство Россі попав в тюрму, бо його посуджували в убийстві. В тюрмі пересидів 8 місяців. По тім його звільнено як невинного. Від того часу Россі почав виступати проти Мусолінія, а переслідуваний за те, втік до Франції, звідки продовжав боротьбу проти фашистів. А тепер попався в їх руки.

ПИТАЮТЬ ЛІҐУ В СПРАВІ ДОКТРИНИ МОНРО.

ЛІҐА ПОДАЄ ТІЛЬКИ ІНТЕРПРЕТАЦІЮ, БО НЕ ХОЧЕ ЗАДИРАТИСЯ ЗІ ЗЛУЧЕНИМИ ДЕРЖАВАМИ. У ВІДПОВІДИ ПОКЛИКУЄТЬСЯ НА ВИЛСОНА.

ЖЕНЕВА, 30. серпня. — Република Коста Ріка віднеслася до Ліґи Націй з просьбою о вияснення, що означає наука Монро.

Секретаріят Ліґи знайшовся в тяжкім положенню, бо боїться наразити собі такою відповіддю Злучені Держави. Тому властивої відповіди не дасть, а покличеться тільки на інтерпретацію бувшого американського президента Вилсона і самого Монро.

В своїм часі Крамарж запитав в 1919 році Вилсона, чи може Ліґа Націй мішатися і посередничити на случай, колиб дві держави Центральної чи Полудневої Америки попали у війну. Вилсон відповів, що ніяка пацифістична акція не противиться науці Монро. А сам Монро був проти всякої війни і кольоніяльних воєнних виправ з боку яких небудь других держав.

ГАЙНІШ БУДЕ ЗНОВА ПРЕЗИДЕНТОМ.

ЗА 70-ЛІТНИМ ПРЕЗИДЕНТОМ АҐІТУЄ ЙОГО 89-ЛІТНА МАТИ. ТРЕБА БУДЕ ЗМІНИТИ КОНСТИТУЦІЮ.

ВІДЕНЬ, 30. серпня. — Теперішній президент австрійської републики був вже президентом через дві каденції, вислуживши повних 8 літ. Австрійська конституція не дозволяє на трету каденцію і Гайніш не може бути поновним кандидатом. Та симпатія загалу є за тим, щоби змодифікувати конституцію і вибрати його ще раз президентом. Гайніш має тепер 70 літ. Попри президентуру займається хліборобством. Має зразкову фарму. Кромі того працює науково. Написав понад 20 книжок.

Аґітацію за Гайнішом веде його 89-літна мати, що ще досі стоїть на чолі Австрійської Фемінїстичної Партії і обїздкає край, читаючи лекції.

50,000 ЛЮДЕЙ НА ЕВХАРИСТИЧНІМ КОНҐРЕСІ.

СИДНЕЙ, Австралія, 30. серпня. — Дня 6. вересня розпічнеться тут Евхаристичний Конґрес під проводом кардинала Бонавентури Церетті, папського делеґата, що вже прибув сюди з Риму. Вже досі прибуло яких 50,000 побожних прочан. Всі готелі і мешкання заняті.

КИТАЙЦІ НЕ ПУСКАЮТЬ ЗАКАМЕНІЛОСТЕЙ.

ПЕКИН, 30. серпня. — Рой Чепмен Ендру мусить вдаватися о поміч до вашинґтонського уряду, бо Китайці не хотять перепустити його з тими передісторичними закаменілостями, що він їх найшов серед розкопок на пустині Ґобі.

ВЕРЕСЕНЬ -- МІСЯЦЬ СИРОТИНЦЯ-ЗАХИСТУ У. Н. СОЮЗА

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВІДДІЛИ СОЮЗА А СИРОТИНЕЦЬ

В У. Н. Союзі є 389 відділів. Як поставилися сі відділи до справи Сиротинця-Захисту?

Докладний розрахунок показує, що до кінця липня сього року зложили свої жертви на Сиротинець: у 1926. році 234 відділи; в 1927. році 276; в 1928. році 93 відділи. Як бачимо, найкраще представляється рік 1927.

Зі сього розрахунку виходить само зі себе, що відділи давали в ріжних роках дуже нерівно. 44 відділи, приміром, дали свої жертви в 1926 році, але в роках 1927. і 1928. не дали нічого. 87 відділів було таких, що дали жертви тільки в 1927. році. 5 відділів було таких, що дали жертву тільки в 1928. році.

Зате таких відділів, що зложили свої жертви в 1926. році і 1927. році, є 108. Відділів, що жертвували в 1927. і 1928. роках, є 25. Відділів, що жертвували в роках 1926. й 1928., є 17.

Таких відділів, що жертвували в роках 1926., 1927. та 1928., є 54. Отсе є ті відділи, про котрих можна сказати, що вони справді сповнили свій обовязок супроти Сиротинця як відділи. Бо тільки тоті відділи треба признати за сповняючі свої обовязки, котрі складають свої жертви постійно, а не тільки доривочно. Тільки вони дивляться на піддержанне Сиротинця як на свій обовязок, а не дивляться на жертву як на відчіпне.

З тих відділів найкращими є очевидно ті відділи, котрі складають свою жертву по кілька разів до року. Вони показують, що розуміння ваги Сиротинця в них ніколи не завмирає, але живе вічно.

У жертвенність треба дивитися ще дальше. Є саме такі відділи, які записані жертвою в кождому році, але в дійсности не великою жертвою. І такі відділи, що кождого року складали дуже дрібні жертви. На верха се виглядає, буцімто вони щиро попирають справу Сиротинця, але як близче сьому приглянутися, то побачимо, що вся та жертвенність тільки поверховна. Справдішної, щирої жертвенносит нема, коли по розділенню жертви відділу на число членів на кождого члена припаде пересічно кводер або дайм. Про жертвенність можна сказати аж тоді, коли на кождого члена відділу припадає що найменче 5 долярів. Які відділи такої жертви ще не зложили, то вони не можуть похвалитися, що вони сповнили свій обовязок супроти Сиротинця при У. Н. Союзі.

Місяць вересень, проголошений Місяцем Сиротинця-Захисту У. Н. Союза, дає тепер нагоду кождому відділови Союза показати своє зрозуміння ваги Сиротинця, а кождому членови Союза показати, що він признає жертву на Сиротинець своїм обовязком.

Нагода доказати се не словом, а ділом!

ПЕРЕД ПОЛЬСЬКИМ НАГЛИМ СУДОМ

(Комунікат Української Військової Організації).

(**Від Редакції:** З надісланого нам з краю Комунікату Української Військової Організації (У. В. О.) містимо тільки виїмки, а поминаємо те, що відноситься до нападу на почту, бо про це писали ми вже давніще).

Про цілі й завдання Української Військової Організації, писалося нераз і не двічі. Є ясно, що єдино УВО належно може використати, скріпити й направити в належне русло цей стихійний рух українських народних мас до збудування власної держави, що є випливом життєвих потреб та підготовити ці народні маси до цього, щоб у відповідний момент вони скинули із себе ярмо наїздника та стануЛи панами на своїй власній землі.

Ця підготовка мусить іти в двох напрямках. Перше: організація не може допустити до цього, щоби, з одного боку, українське громадянство, що знайшлося тепер під пястуком польського наїздника, до цього пястука привикало й погоджувалося з істнуючим режімом, так знов, з другого боку, щоб **окупантська польська влада не чулася** ані на одну хвилину **певною себе на наших землях.** В звязку з цим УВО пятнує, а то й карає шкідливі нашій революційній справі **угодові** виступи поодиноких наших громадян, чи груп і виконує та виконуватиме на будуче акти, що вічно непокоїтимуть та хитатимуть в основах **силу наїздника.**

Другий напрям, це — позитивна праця, яка заключається **у вихованні нових кадрів з українського громадянства,** що з повною свідомістю та послідовністю, з непохитною енерґією та зорґанізовано змагалиб до осягнення нашої мети — збудування самостійної Української Держави.

Виконання праці в цих двох напрямках вимагає від УВО великого й складного апарату, бо працювати приходиться в найстрогіщій конспірації, в підполлі. Наладнання апарату і взагалі ведення цілої роботи залежне в головній мірі, якщо не цілковито, від фінансового забезпечення. Таким робом УВО стає, хоч-не-хоч, перед цим самим питанням, перед яким стоять і всі наші леґальні установи, а саме звідки взяти грошей на роботу?

Зовсім зрозуміла річ, що жерело грошей, потрібних для УВО, не може ніяк звязувати орґанізації в революційній роботі. Тому в питанні, звідки добути грошей на працю УВО, відпадає відразу можливість добуття цих грошей від окупантів одної частини наших земель, щоби за них вести роботу проти других наїздників. Це булоб казкове втинання мотузка в горі, щоб надточити в долині.

В такому разі приходять під увагу два жерела: **збірка** серед свойого громадянства й **екскропріяція** в державних установах окупантів.

Що торкається першого із цих двох жерел, то воно було досі у нас малонадійне. Раз тому, що — хоч складкова спроможність нашого громадянства, не зважаючи на все, є велика — то однак в нас так богато імпрез та установ відкликаються до народної жертвенности, що наше громадянство як мало зорґанізоване не відповідає на ці відклики як слід і з гідністю, по друге, **деякі** наші громадяне, що користуються впливом у суспільности, зі страху перед стратою жолоба, або через свою рабську психіку, чи з трусливости, хоч і визнають в принціпі доцільність істнування УВО, всеж на ділі ставляться байдуже до своїх обовязків супроти цеї орґанізації, що більше, в такому напрямі впливають і на загал. Тому дотеперішні фонди, зібрані дорогою жертв українського громадянства, були зовсім невистарчаючими для праці УВО. Щож отже залишається УВО, коли вона не хоче покинути боротьби з окупантом і праці серед громадянства? Не остає їй нічого иншого, як добувати гроші шляхом **експропріяції в державних установах окупантів.** Це найтящий шлях, але УВО вступила на нього із конечности, як також із цеї другої, дуже важної причини, що, виконуючи напади на польські державні установи в експропріяційних цілях, організація виконує заразом одно із своїх завдань, про яке сказано вище й яким є: непокоїти польську владу, підкопувати та шкодити їй на кожному кроці й не допускати, щоб вона чулась на нашій землі, як у себе, дома.

Оце все й є підкладом усіх цих виступів УВО, з яких дещо українське громадянство могло довідатись при нагоді невдач, чи із процесів, що після цього слідували. Оце все й було мотивом, що команда УВО доручила виконати дня 3. липня ц. р. напад на почтову філію ч.13. при вулиці Глибокій у Львові.

Напад на почту не вдався і потягнув за собою тяжкі жертви. І саме ці жертви дають привід, перш за все, польській пресі та Полякам ввагалі, щоби виступити проти УВО. Єдиним їхнім арґументом є, що якісь законспіровані люде сміють вести революційну роботу, що самі вони заховалися, а висилають на небезпеку молодих людей, пхаючи їх на очевидну смерть. Таке становище Поляків і польської преси зрозуміле! Вони хочуть витягнути цих законспірованих людей навер, щоб їх знищити, та через те знищити саму орґанізацію. Тому вони прокидуються такими приятелями нашої молоді й провокують її, щоб вона, повіривши їх підлесливим словам, видала своїх провідників. Та ця молодь в поставах останніх обвинувачених перед наглим судом дала гідну відповідь провокаторам.

Становище Поляків і польської преси, впрочім, маловажне. Більше важне становище **деяких** кол українського громадянства, що вдаряють в цей самий тон, що Поляки і їх преса!!! Вони з обуренням говорять про цих саме законспірованих людей, а самі ховаються за їх спинами. Спитаємо цих батьків народу, що ледви дишуть від святого обурення, чому вони не обурювалися тоді, як штаби австрійських та инших армій посилали на очевидну смерть їх двацятилітних, а то ще й молодших синів в цей час, як команданти сиділи собі в безпечних місцях? І чому не протестували ці батьки тоді, як ці діти гинули невідомо за що? А чому вони обурюються свято, коли за нашу національну справу падуть жертви далеко рідші? Чи знають вони, ці батьки, що Поляки хваляться як найбільшими своїми героями тими нелітніми ґімназистами, що згинули в „обороні" Львова? То чомуж вони вважають нелітніми дітьми цих, що мають **військовий вік** і зовсім **свідомо** йдуть на працю для визволення нації, а зловлені і суджені катом поводяться так по **мужеськи,** по геройськи? Засуджені — це були мужі, яких у нас, знову на жаль — так мало. Це були мужі, які в обличчю байдужности тихже батьків для справи визволення українського народу й щоб надолужити занедбаний своїми батьками обовязок моральної та матеріяльної помочі орґанізації, що веде справу визволення, віддали цій останній до розпорядимости своє життя й це в готовости вмерти, не на полі бою, як герої, а на шибениці, в тюрмі, як бандити! Хочби велич цеї пожертви промовила до сумління наших батьків!

Страх перед жертвами відбирає нам спокій і чистоту думки й з приводу цього ми не можемо спокійно оцінювати подій і фактів. Позбудьмося цього страху перед жертвами! Вони скрізь були, є, будуть і мусять бути. **Чим величніща справа, тим більше жертв вимагає.** А якіж жертви можуть бути за великі супроти нашого національного визволення? Перед цими жертвами УВО ніколи не відступить! Однак розділити їх тягар із поодиноких людей на цілі маси населення, можуть, при добрій волі, наші батьки.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

УКРАЇНСЬКІ ЖІНКИ, ДО ВАС МАЮ СЛОВО.

Як та, що була санітарною сестрою при Українській Галицькій Армії, почуваю себе до обовязку приложити труду і словом та ділом допомогти тій благородній акції, яка звязана з будовою Українського Дому Інвалідів у Львові.

Складаю отже від себе першу жертву в сумі $10 на руки Комітету, котрий ми завязали в Ню Йорку до збирання жертв на будову дому для Укр. Інвалідів у Львові. Дальше зложу ще по $10 на руки инших девятьох Комітетів, котрі завяжуться по инших місцевостях Америки для збирання жертв на будову дому для Інвалідів. В той спосіб я своїх $100 розділю на групи, бо знаю, що много є наших женщин, котрі хочуть жертвувати якусь суму, але думають, що нижче сотки не можна дати. Не всі можуть знов жертвувати по $100, але як всі зложать хоч по $1, то велика сума буде. Тому я взиваю наших українських жінок в цілій Америці, щоби поробили Комітети в місцевостях свого замешкання, для збирання жертв на повищу ціль. І де тільки збереться девять женщин, котрі зложать по $10, то я доложу своїх обіцяних $10 і в той спосіб поможу Вам доложити до сотки. В той спосіб я хочу сповнити свій належитий обовязок супроти наших героїв, котрих я бачила в У. Г. А., бо ціню їх великі заслуги, які вони положили для нашого народу. Тому хай не буде ні одної жінки в Америці, яка би не доложила одної цеголки до будови дому нашим борцям, котрі не тільки співали „Душу тіло ми положем за нашу свободу", але і дійсно ділами доказали, що готові на всяку жертву. Ми бачимо їх тепер зломаних тілом і духом, а що ми їм за се дали? Чи ми їм завинули рани, чи приоділи, чи дали моральну потіху? Спитаймо себе! Ми, женщини і матери, повинні відчути найбільше їх кривду, бо на війні для жовніра найбільшу прислугу робили жінки, сестри санітарні. Вони гоїли їх болі душевні і тілесні, але не всі жінки могли йти в армію, щоби нести прислугу для тих, що стогнали по шпиталях, за свій народ, за нашу свободу. Жінка може нести велику прислугу поза шпиталем, може нести поміч матеріяльну, котра дасть їм моральну потіху і скріпить їх духа до дальшого терпіння і боротьби за свої національні права.

Тому взиваю всіх українських патріоток і материй, в котрих є правдиве материнське серце, щоби сповнили свій святий обовязок супроти тих нещасних, котрі мучаться за святу ідею свого Народа. Прислухайтеся їх стогнам та приглянтеся їх слезам і докажіть, що вмієте загоїти їх душевні і тілесні рани. А тим докажете, що Ви є правдивими матерями синів Великого Українського Народа і вмієте цінити героїв, котрі все, що мали найдорожшого, віддали в обороні своєї Батьківщини.

Марія Скубова,
Ню Йорк, Н. Й.

В. Кедровський.

1917 РІК.

Передрук заборонений. — Всі права застережено 1927 р.

(196)

Наперекір вимогам обставин, наперекір навіть здоровому розумови оборона Київа М. Поршем була вирвана з рук гарного військового, командуючого військами округи М. Шинкаря й начальника його штабу ґенерала Грекова та передана до рук цілком невійськової людини, голови Київського Вільного Козацтва М. Ковенка, який був названий отаманом. Жадні боєві обставини не вимагали цього абсурду, щоб осадним комендантом Київа було призначено не військову людину, начальника не реґулярної військової частини, а просто озброєної групи людей, що в більшости у війську не були. Тому вони не тільки, що не могли вести складного вуличного бою, а навіть далеко не всі могли володіти в бою зброєю. Про те, як це призначення сталося, мені оповідав у 1918 р. М. Шинкар.

Ранком 13 січня до нього в кабінет прийшов М. Порш у супроводі М. Ковенка та ще двох-трох „вільних козаків". Після короткої розмови зробив наказ про призначення особливим комендантом Київа М. Ковенка, а згодом дав наказ про оголошення міста в стані облоги, чому вся повнота влади в Київі перейшла до рук поршівського партійного товариша М. Ковенка й він почав „оборону" Київа. Як орґанізована була ця оборона, я не буду говорити; гадаю, про неї скажуть ті, що брали участь в обороні міста.

Зазначу лише, що М. Ковенко належить до катеґорії тих „активних діячв", які гадають, що горівка, а може й кокаїна та особливо брутальна лайка, стукання кулаками по столі й несамовите викрикування своїх „наказів" є ознакою „знаменитого керування", особливо у війську.

* * *

Цього-ж ранку я, не знаючи, що робить військовий секретар, почав ладити оборону самого Секретарства, для чого розпреділив на військові відділи урядовців Секретарства, що залишились від Ю. Жуковського, призначив старших і накреслив плян оборони самого будинку. Власноручно зібрав декілька нових скорострілів „Кольта", що були в склепі Секретарства, призначив до них „номера" з тих урядовців-офіцирів, що могли стріляти зі скорострілів і т. д.

Виходячи з підвального поверху на верх, я, годин в 11 ранку, на коридорі стрів М. Порша в супроводі М. Ковенка. З М. Поршем поздоровився, а з М. Ковенком ні, бо я не був з ним особисто знайомим. При цій зустрічі я помітив на обличчю М. Порша неприємно-лукаву усмішку в мою сторону, при чім, здоровлючись зі мною, він якось двозначно перемигнувся з М. Ковенком. Значіння цьому я тоді особливого не надавав, хоч і чув, що М. Порш, М. Ткаченко й инші задумують арештувати „лівих" есерів, а в числі їх і мене. Ці чутки мені здавались тоді такими химерними, такими безпідставними, що я не надавав їм значіння. Хоч напередодні й чув гарячу палку промову М. Порша у Малій Раді, де він викрикував у бік есерів, що ось у нього в руках документи, (при тім підносив до гори руку з якимись паперами) про ту змову, що роблять декотрі члени Центральної Ради, щоби зробити внутрішній переворот. Нікому він тих документів не давав читати, а тому не можна сказати, що то була за переписка.

Тепер, коли я читаю у „Відродженню Нації" В. Винниченка слідуючі слова: „Ті члени Ґенер. Секретаріяту, які останніми часами маніфестували себе „лівими", які часом виявляли дуже революційну фразеольогію, як наприклад М. Порш, повинні були виступити проти другої частини Ґен. Сек-ту, арештувати голову" і т. д. Себто зробити лівий переворот, це те, проти чого М. Порш у Малій Раді гаряче виступав і був ініціятором та орґанізатором арешту тих, що нібито хотіли зробити такий переворот. Мені незрозуміла така подвійна гра, тодішнього нашого Військового Секретаря. На мою думку ця гра остаточно розбивала навіть рештки відпорности українського національного центру.

У мене ще з кінця місяця грудня повстав намір, колиб наша боротьба з большевиками й далі була невдалою, базуватися на військові частини південно-західного та румунського фронтів, разом з тим створивши щось подібне на військову диктатуру. Перевідавши південно-західний фронт підчас особистої поїздки туди, я не міг сказати собі, що там цей плян перейде, тому залишався румунський фронт, де наші частини разом з румунськими обеззброювали большевицькі війська фронту й уже викидали їх за межі Бесарабщини.

Побачивши, що в Київі годі сподіватися корисних наслідків, коли оборона його передана до рук цивільної „боєвої" дружини Вільного Козацтва, яке ніколи не було в справжньому бою, й уявляло собою ніщо инше, як звичайну революційну „робітничу ґвардію" та й то слабо зорґанізовану, я остаточно вирішив податись на Румунський фронт. Якогонебудь ясного політичного пляну я тоді в своїх думках не мав, але мав ясно викристалізований військовий плян. Цей плян був такий: Опираючись на тверді наші військові частини, що були гостро протибольшевицькі, творити з них суцільний фронт чи то по Дністру, маючи в себе в запіллю Бесарабщину й румунську армію з кольосальними боєвими запасами цілого фронту, чи коли пощастить праве крило відкинути аж до Дніпра, захопивши в свої руки всю богату Херсонщину. Здавалося, що такий плян при енерґічних заходах, маючи підтримку Румунів, дійсно було можливо перевести в життя, тимбільше, що й Чорноморська фльота тоді була на нашому боці.

Наміряючись негайно почати переводити в життя цей плян, я 13 січня вів відповідні розмови по прямому телеґрафічному дроту з українським комісаром Румунського фронту п. Карасем. Тоді-ж вияснив, що в першу чергу можна на утворення українського протибольшевицького фронту двигнути в повному складі 10 і 11 корпуси, части котрих разом з румунськими військами саме тепер обеззброюють збольшевичені війська фронту. Я зробив п. Карасеви розпорядженне негайно почати концентрацію цих двох корпусів: одного в районі Бендери-Тираспіль-Роздільна, а другого: Могилів-Сороки, а коли обставини позволять, то вийти до стації Бірзула, та чекати дальших розпоряджень. Сам же я гадав з частиною старшин ґенерального штабу й з иншими, особливо з бувшими членами Ґенерального Комітету, утворити осередки потрібних штабів, бо в цих корпусах бракувало відповідних Українців-старшин. З ними хотів я виїхати поспішно на Румунський фронт. Про цей плян у Київі я нікому не казав, бо у нас не вміли тримати військових таємниць. Також Карасеви я міг по дроту наказати лише концентрувати ці корпуси в зазначених місцях і чекати дальших розпоряджень.

На дворі вже було темно, коли я вийшов з телеґрафу, направляючись до штабу осадного команданта, щоби там безпосередно познайомитися з ситуацією, та потім вирішити час свого відїзду.

На вулицях чулося безпорядочну стрілянину, доносився десь здалека гуркіт полевої гармати, але це ще не робило враження серіозного бою.

По дорозі до штабу М. Ковенка я догнав голову Всеукраїнської Ради Військових Депутатів С. Березняка, з яким уже разом і продовжував свою подорож, стрічаючи по дорозі гурти озброєних людей більше по цивільному убраних, або окремих озброєних осіб, що кудись поспішали, часто в протилежну сторону один другому. Годі було сказати хто вони: чи Українці, чи большевики.

Нарешті ми біля штабу. Штаб розташувався недалеко від Печерська в якійсь ґімназії, чи бурсі. Галас, гармідер стояв навкруги невимовний. Хтось кудись поспішає, хтось наказує, лається і т. д. Тут теж гуртки озброєних цивільних людей, очевидно теперішніх оборонців Київа.

Почувши, на своє запитання, наше службове становище, варта нас пропустила в середину будинку. Заходимо у велику, клясну кімнату. Тут також гармідер, крики, метушня, чується брудна московська лайка самого М. Ковенка і на московській же мові його викрики „іменем революції приказую" і т. д.

(Дальше буде)

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЯКА РІДНА ШКОЛА — ТАКА Й НАША БУДУЧНІСТЬ В АМЕРИЦІ.

(Конець).

Інстинкт цікавости.

Є це перший нахил до науки. Цікава дитина радо учиться, в неї є бажання запамятати собі все те, що чула від учителя. А знова дитина з нерозвиненим інстинктом цікавости стається тупоумною. Тому обовязком як родичів так і учителів подбати, щоби цей інстинкт доходив в дітей до найбільшого степеня. До цего служить метода науки, відповідно дібрана до дитини.

Інстинкт товариський (соціяльний).

Цей інстинкт ми повинні рівнож розвивати до великих розмірів. Дитина, в котрої той інстинкт є в дрімучім стані, стається самолюбною, а знаємо, що самолюби, це безкорисні для суспільности люде.

До розвою цего інстинкту служать: діточі шкільні товариства, діточі гуртки, молодечі товариства, руханкові і т. п.

Як бачимо, то в інстинктах виявляється все життя дитини і її первісний нахил до перейманя. І з того, що тут коротко сказано про деякі інстинкти, повинні як родичі так й учителі покласти собі за задачу, щоби якнайкраще обзнакомитися з інстинктом кожної дитини зосібна, а тоді навчання і виховання буде успішнійше.

Суґестія.

Як учителі так і родичі мають змогу користуватися корисною і шкідливою суґестією. Першою можна піднести дух і здібність дитини, другою можна її зовсім пригнобити і пошкодити її розвиткові. Тому треба памятати, що чим більше ми визнаємо дітей за добрих, тим вони й справді такими стаються. А навпаки, коли ми будемо висловлюватися за дітей зле, то такими вони й стаються.

Великі помилки роблять як учителі так і родичі, коли до дітей говорять: „Ви недобрі діти", „ви лихі діти", „не можна дати собі з вами ради" і т. п. Таке твердження родичів чи учителя дитина приймає за рішуче і з такими докорами дитина старається освоїти, а з часом такий вислів стає для неї вдоволяючим.

Треба памятати, що дитина ніколи не є злою, а що воно навчилася зла, то треба винувати в першій мірі родичів, а дальше й учителів, що природних її інстинктів не повели правильними дорогами.

Яку силу має суґестія, най послужить отцей примір: Оден суддя, маючи перед собою моломоденьких злочинців, обговорював з ними (поодиноко) їх проступки по батьківськи, а вкінци рішучо додав: „За це належиться тобі кара арешту. Йди, на тій а тій улици є арешт і ти маєш там зголоситися!". Виявилося, що ті діти без поліційного надзору всі зголосилися в призначене місце. Розвага й суґестія судді поділали на тих малолітних проступників так, що вони й не вагались не йти в то місце, яке вказав їм суддя. Як бачимо, науку треба переводити спокійно, але рішучо.

Треба згадати, що в дітях є інстинкт релігії, але в богатьох дітей під впливом оточення він зникає. Тому обовязком як родичів так і учителів перевести над дітьми суґестію одної певної думки. „Знай, дитино, що на світі є Бог, який є предвічна краса, добро й правда. І ти, дитино, мусиш своїм життєм бути подібною до його доброти, краси й правди". І це вистарчає для дитини більше їй не треба.

Національний підклад, хоч примітивний, має мати місце вже на початках. Треба зарання защіплювати в дитині любов до рідного краю. Однак треба дуже уважати, щоби дитина зчасом не попала в національний еґоїзм. Дитина, любячи свій нарід, повинна визнавати й шанувати права інших народів. До доброго виховання в цім напрямку надаються: народні пісні, оповідання, забави, руханки, казки, поеми, драматичні вистави, то що. Таке виховання дітей починається від найпростійшого переймання і від найблизшого її оточення, а доходить до широких ідеалів, до великої самосвідомости як: громадянина, члена й сина свого народа.

Характер.

Підставою всего того, що повисше сказано, є характер. Без доброго характеру на нічого не придасться всяка наука, а навіть вона стає шкідливою. Тому нашим обовязком подбати в першу чергу про ту підвалину людського життя, якою є добрий характер.

Перше всего треба дитині показувати взнеслі, шляхотні ідеали. Треба старатися через часте повторювання, щоби ті ідеали вкорінилися в дитячім розумі. Треба призвичаїти дитину, щоби вона ніколи не розлучалася з тими добрими ідеалами, а щоби вони їй були дороговказом життя. Треба старатись, щоби розум дитини, в якім вже витиснені ті добрі ідеали, разом з волею панували, а всі інстинкти, про які ми висше згадували, підчинялись їх волі, як кінь підчиняється свому їздцеви. До будови доброго характеру треба уживати систематичної праці.

Кожна дитина, заки стане дорослою людиною, переходить так званих пять щеблів життя. І так. Від народження аж до кінця другого року — перший щебель — немовля. Від не скінченого другого року до семого, другий щебель — дитина. Від 7 до 14 третий щебель — хлопя. Від 14 (в часі, коли звичайно наступає „мутація" голосу) аж до 18 року, четвертий щебель — молодець. Від 18 до 20 або 21 пятий щебель — де вже зістає людиною.

Тому вкожнім щеблі як родичам так й учителям треба знати, як свою науку й виховання пристосувати. Знаємо, що людина складається з тіла й душі, та хоть душа одна, однак вона має аж три прикмети (сили). Перша сила — росту, друга сила — відчування, а трета сила — розуміння. В першім щеблі життя найбільше проявляє свою чинність перша сила — росту, коли друга і третя є в дрімучім стані. Тому дитина (немовля) на першім щебли свого життя подібна до звірятка, як песика або котика. А що в немовляти мине перша сила, росту, є в чиннім стані, а друга і трета скриті, тому наше поведення в вихованню повинно бути таке, як би ми ховали цвітку у вазонку чи в городці, якій помагаємо, щоби вона мала з чого тягнути для себе життєві соки. Так і дитину (немовля) ми тільки кормимо й обкриваємо і цим помагаємо тій першій силі — росту.

В другім щебли життя, від нескінченого другого року до семого, маємо поводитися з дитиною так, як поводимся з песиком чи котиком. Тут вже друга сила душі — почуваюча починає вставати, а за нею й трета, розум. Діти в тім щебли життя є дуже вражливі і всім цікавляться.

Як в першім так і в другім щебли дитина перебуває виключно під опікою своєї мами, і як мама в тім часі не поведе дитину правильними дорогами, так цю похибку дуже тяжко направити в слідуючих щеблях дитячого життя. Тому для матерей най послужить цей взірець: Коли маємо маленького песика чи котика, ми стараємося його навчити, щоби то звірятко заховувалося так, як ми хочемо. І як воно робить це, що ми хочемо, надгороджуємо його якимись ласощами. А коли непослушне або збиточне (несвідомо), чи то злиже сметанку з горщика, чи що іншого, тоді беремо прута і не в злости караємо його. І коли така вправа кілька разів повториться, повстає в того песика чи котика память; як я роблю то, то це получене з приємностю, з нагородою, а як я роблю це, то получене з болем. І як тільки прийде йому охота полизати молочка чи зробити яку шкоду, сейчас в його розумі стає та вирита думка перестороги, а друга поради і тоді то звірятко вибирає то, що для него добре, а не то, що болить.

Так само, а не інакше, повинні ми поступати в вихованню й з дітьми на другім щеблі їхнього життя.

Третий щебель, від 7-го до 14-го року. Тут вже трета сила душі (розум) прокинулась зі сну. В тім часі починає дитина відповідати за свої вчинки, бо в неї є вже розум. І тут з наукою треба апелювати до розуму. В тім часі найбільше перебуває дитина під опікою учителів. Щасливі ті діти й щасливі ті учителі, котрих ученики мають свідомих родичів а згідно мамів, котрі уміли приготовити тих діточок до того третього важного щебля. Але звичайно буває так що з дитиною в школі треба починати науку таку, яку вона повинна була перейти в часі другого щебля, і це приходить зі шкодою для дитини.

Як бачимо, то найбільша відвічальність спадає на маму, а, на жаль, наші мами так мало знають про систематичне навчання дітей. Тому й не диво, що усюди можна почути нарікання на нашу молодіж.

Тому, коли в якій громаді будуть оголошені збори в справі школи, хай кожна мати, кожний батько спішать, щоби спільно з учителем нарадитися, як повести наші діти дорогою правдивої науки, бо це є найголовнійше наше завдання.

Памятаймо, що будучність нашого народу лежить в руках наших дітей.

Йосиф Буката,
секретар Тов. Укр. Дякоучителів в Америці.

Др. В. Клодницький.

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВІЙ ДЕРЖАВНОЇ ДУМКИ

(Передрук заборонений).

(5)

(Продовженне).

4) В державі досить розвинене судівництво та судейські установи-інституції. В державі є а) полюбовні-мирові суди, б) лави присяжних, в) державні суди, котрі є апеляційною інстанцією для повисше згаданих.

Окрім тих, орґанізаційного характеру, стрічаємо чимало проєктів по законодавству. Начерки законодавства — а іменно з карного приватного і процесового права занимають чимало місця. З ділянки приватного права, наприклад фамілійне право обширно оброблене. Обовязковим є заключування подруж і то в приписаному віці — для мужчин від 25—60 р., а для женщин між 16—50 роком життя.

Право посідання землі є рівнож досить точно опрацьоване і то не лише право власности, але також спірні межові питання.

З облігаційного права (право зобовязань) знаходимо теж чимало влучних розвязок

В карному праві стрічаємо пораз перший Плятоном розбудовану теорію **„поправи злочинця"**. Злочинця не карається тому, щоб його лише покарати — його карається головно на те, щоб його поправити.

Твір „Закони" закінчує Плятон порадою Грекам, закладати нові кольонії, і вводити в них змальований устрій держави.

Аристотель.

Найбільшим мислителем-фільософом старинного світа був як відомо, Аристотель — ученик Плятона. На полі державовідання придбав Аристотель дуже богато. Його здобутки на полі державовідання завершують та викінчують старинну державну думку Греції і впливають на протязі довгих часів на розвій державницьких думок богатьох народів. Аристотеля можна ще зачисляти до державознавців-ідеалістів, хоч що правда, його політичні твори визначаються вже емпірикою, опертою на богатому матеріялі схопленому з дійсного життя. За весь час свойого життя, зібрав Аристотель около 150 конституцій (всіх культурних держав) і тим робом добився превеликого політ. досвіду й знання, чим якраз визначаються його твори політичного змісту. На превеликий жаль, Аристотелевий збірник згаданих 150 конституцій затратився майже в цілости. Залишилася для людства лише частина цеї великанської праці, а іменно: **„Устрій атенської держави"**.

Ця Арістотелева праця складається із двох частий: а) з історичної та б) догматичної. Змістом цього твору є устрій грецько-атенської держави. Твір цей не містить в собі богато думок самого Аристотеля, бо в ньому описує він те, що бачить. Є це певного рода збірник грецького державного права.

Дальщим твором Аристотеля, з якого ми можемо пізнати його державну думку, це твір п. з. **Етика.** Цей твір, глибоко фільософічного змісту, дійшов до нас в кількох відписах, котрі щодо змісту нічим між собою не ріжняться. З цього твору для державовідання важні дві науки — дві теорії: 1-й том про справедливість, 2-й том про асоціяційний гін чоловіка.

В теорії про справедливість уґрунтовує Аристотель аритметичну та геометричну рівність, про яку говорили вже софісти та Плятон.

Важнійшою, скажім, оригінальнійшою є теорія про асоціяційний, скажімо, орґанізаційний гін чоловіка. Людина є еством товариським, державобудуючим (Го антропос дзоон політікон есті), каже нам Аристотель. Цей товариський гін, ця орґанізаційна інклінація людини веде її до гурту, до спільности, до орґанізацій, з котрих одною є державна орґанізація. Держава яко така, розбудована на богатьох інших орґанізаціях-спільнотах — асоціяціях людини. І так, перш усього ми бачимо 1) природні **звязки** — родина. 2) штучні товариські, фахові — товариство, клюб, юнія, 3) місцеві-територіяльні — суспільство, 4) господарські — торговельні спілки і ремісничі спілки, 5) державні — місто, країна.

Характеристичною чертою тих послідних є **загальне добро** і, скажімо, бажання **віковічности,** чого бракує висше згаданим звязкам.

Аристотелева Етика творить певного рода вступ, інтродукцію до найголовнійшого твору, котрий має заголовок: **Політика.**

Цей обемистий твір складається з 8 книжок, котрі зараз переаналізуємо.

І. книга: обговорює соціяльні та господарські основи — **родину, громаду та господарство.**

По думці Аристотеля держава користає із родинного звязку; більше родин творять громаду; більше громад творять державу. Отже держава твориться **орґанічно** — твориться через звязок родин, до котрих, окрім родичів і дітий, ще належать і невільники.

Аристотель одобрює невільництво і це місце його політики вдаряє відразу читача. Арґументи на оправдання невільництва мілкі. (Гляди: Левинський — Народність та держава, ст. 39).

Дальше говорить Аристотель, що деякі люди вже з природи так випосажені, що їм лише бути рабами, бо їхня сила велика, а розум малий. На думку Аристотеля, варвари гідні долі рабів, бо вони з огляду на фізичну силу і брак розуму з природи річи надаються на рабів. Буває нераз, каже Аристотель, що в наслідок війни культурні племена стають рабами. Коротко беручи, Аристотель оправдує невільництво, що мабуть треба приписати даній — нерозвиненій епосі часу.

В новійших часах ми стрінемо одного визначного голяндського вченого, котрий оправдує також невільництво. Є ним Гуґо Ґроцій (1583—1645). Сей правник оправдує невільництво ось так:

а) Війна дає людям право вбивати людей. Лекшим від смерти є взяти людину в раби.

б) Людина має право розпоряджати собою після власної волі — отже може і сама добровільно запродатися в неволю.

Аристотель при обговоренню рабства, хоча його оправдує, дає раду, що повиннося злагіднювати долю рабів бодай в цей спосіб, що по довшому часі неволі, як раб добре справувався — наділиться його свободою. Першу книгу Політики закінчує Аристотель розвідкою про **самовистарчаемість** (автаркія) **держави,** розвідкою **про гроші, народне господарство та товарообмін.**

Під самовистарчаемістю розуміє Аристотель прикмету держави. Держава є такою спільнотою, котра не потребує ніякої помочи (ніякого доповнення) зі сторони інших спільнот, бо держава опирається на власну силу.

В сьогоднішних часах ми маємо анальоґічне поняття на означення подібної прикмети держави. Це — суверенність.

Що таке суверенність держави?

Дальше буде)

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Ріжниця між успіхом і неуспіхом виносить лише одного цента. Бизнесмен, що бере одного долара в видае 90 центів, іде вперед, але хто видає 40 центів, як має всього лише одного доляра, руйнується. (Карнеґі).

ЖАРТИ.

Лисичкина пятниця.

Біжить лисичка лісом і бачить: на дереві шматок мяса висить на шнурочку, посередпетельки. Ходила, ходила лисичка навкруги, мудрувала, мудрувала, — ні, мясця не дістала. Коли отсе надбіг вовк.

— Здоров був, куме! — каже лисичка, — от я знайшла шматочок мясця, та сьогодня свята пятнонька, я не їм скорому, то зїдж ти, кумцю, щоб не пропало.

— От і добре, — каже вовк. Я вже давно не їв свіженького мясця.

Вовк підскочив, схопив мясо, а петелька як здавить його за шию, так він і повис, бідненький, на дубочку, а мясце упало на землю. Лисичка тоді до мясця, та давай його їсти, ще й примовляє поганка:

— Тепер, кумцю, тобі пятниця, а мені мясо!

Астрономія.

В однїй школі учитель розповідав про світла небесні: котра зоря як називається, на якій далечині одна зірка від другої і т. и. Після того школярі завели між собою розмову:

— Знаєш, братіку, — каже один, — що мене найбільше дивує в науці астрономії?

— А що? — перепитує другий. — Мабуть те, що зорі та планети такі великі? Або може те, що вони так далеко від землі?

— Ні, то нехай собі... А ось, — думаю я, — яким же чином ті вчені довідалися, як яка зірка називається?

Порадився.

— Здорові, куме! Скажіть, будьте ласкаві, що ви давали вашій корові, як вона захоріла?

— Товчене скло.

— Аґа!... Спасибі! Побіжжу бо в мене часу нема.

— Тай мені ніколи вистоювати.

У неділю знов зустрілися куми біля церкви. І той кум, що питався, каже:

— Бодай вас, куме, з вашою радою! Пропала моя корова!...

— Або ви думаєте, що моя не пропала? — каже той. — Здохла й моя!

— А чом же ви мені не сказали?

— А виж хіба питали?

— Бачиш, он та дівчина має півтора міліона віна.

— Що ти кажеш! А гарна?

— Ти, дурню, на щож би ще мала бути гарна?!

В музею.

— Скільки літ може мати ця мумія?

— 5007 літ, — відповідає музейний сторож.

— Якжеж то можна так докладно знати? — дивується гість.

— То дуже легко. Як я дістав службу в цьому музею то цій мумії було 5000 літ, я є вже тут сім літ, отже мумія має 5007 літ.

Чоловіка не слід оцінювати по його одязі, лише по одязі його жінки.

СПОРТОВІ АМЕРИКАНКИ В ЕВРОПІ.

На озері біля Люцерни паромщик „Унтвальден" спас підчас бурі моторову лодку з 17 Американками, що вибралися на прогульку. Керма була зломана і вода заливала лодку. Всі Американки без памяти лежали на дні лодки.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ХТО БУВ В СІЧОВІМ БАЗАРИ

(193 East A. Ню Йорк) МИНУВШОГО ТИЖНЯ З ПРОВІНЦІЇ.

Анна Савицька з Ню Йорку приїхала виграла на підставі закупленого білета, щоби відобрати Віктролу, которую 94 Українського Вістника. Григорій Дурняк з Брукліна приходив за пересиланням рекордами. Також самого Теодор Бойко з Дорошівки, з Іван Сорока з Джерзи Сити вимінили старі рекорди за нові. Іван Гурняк і його сестра приїхали з Лафает, Індіяна, щоби переглянути нові рекорди, бо він сам займається продажею, а Михайло Теплий з Бронкс дуже втішився, як випробував 9 рольок з українськими піснями на піяно — закупив усі. Микола Любоцький приїхав з Істон, Па., на приказ жінки за українськими рекордами світськими, а Олександер Пересунька з Ровей, Н. Дж., за церковними. Свіжий гість з Рідного Краю, п. Лев Ясінчук, дуже подивляв великий вибір української музичної літератури. М. Лиштей приходив за пянолою, а Франко Юрків зі Стейпелтону за рекордами. Гус Какович з Гемпстед, Лонг Айленд, за співаками на піяно. Михайло Солтис вибрався до Америки і зі Сейр, Па. Це раз за все до краю, але перед виїздом прийшов побажати щастя українському підприємству на чужині. Микола Шпадина з Істон, Па., приїхав за книжками, а Марія Урбан з Мікіспарк, Па., була з донечкою Евгенією з дитячими роками за засміленнєвими кранами.

Мудра господиня.

Сварив чоловік за жінку:

— На віщо ти взяла на книші самої найкращої муки, пшеничної, коли можна було взяти житної?

А жінка на се:

— Та не журися, чоловіче! Я потрафлю і з пшеничного житнє зробити.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Нюйорський Клюб хоче організувати другі в одну Централю.

Союз Українських Клюбів у Злучених Державах 59 St. Marks Place видав таку відозву:

Вороже нас силою обставин вигнала бідна доля в Европі, приїхавши до сеї країни заробляти свою долю.

Як не усі, то в більшій части ми їхали сюди з думкою вернутися зчасом у свої рідні сторони.

Світова війна задержала поворотців на довгий час, а життєві обставини змінилися тут і на Україні.

Поколіннє підросло і виховується в культурі сего краю.

Глядячи на все те розважно, ми мусимо призадуматися над своєю долею.

Ми осталися на сій землі та силою обставин мусимо творити своє питоме життя-буття.

Сотки-тисячі з нас стали горожанами сего краю. Ми зрозуміли, що одинцем нічого не вдіємо, тому почали організуватися в горожанські політичні клюби поодиноких місцевостей.

Чим більше таких клюбів росло, тим лучше для нас горожан.

Ми горожане оцінили своє положення та пізнали і зрозуміли своє завдання.

За ініціятивою Нюйорського Демократичного Клюбу відбувся Зїзд представників околичних горожанських клюбів поодиноких стейтів в місяци маю 1928 року.

Сим Зїздом покликано до життя Організацію-Централю Горожан Злучених Держав Америки.

Назва її звучить: **Союз Українських Горожанських Клюбів у Злучених Державах.**

Ціллю сеї Організації є згуртувати усі політичні Клюби до **Матки-Централї**, а в місцевостях, де ще нема Клюбів, отворити їх. Тепер переживаємо час організації, організації власних сил. Одинцем блукати не сміємо, бо ми свідомі нашого завдання. Національні вибори президента наближаються. Нам потрібний обрахунок власних сил.

Обовязком нашим є подбати про своє буттє на сій землі.

Тому закликаємо Вас, Горожане, ставати в наші ряди через свою місцеву організацію.

Ряди наші є рядами організованих горожан, тому Вашим святим обовязком бути членом Централї.

В Організації! Бо лише в ній Ваша сила. Одинцем Ви розбиті. В Союзі Ваша будучина.

Коли дійде наше слово до **Вас, Фармері-Горожане** стейтів: Алабама, Арізона, Арканзас, Каліфорнія, Колорадо, Конетікат, Делевар, Флорида, Джорджія, Айдаго, Іллінойс, Індіяна, Айова, Канзас, Кентокі, Луїзіяна, Мейн, Меріленд, Мессечузетс, Мішіґен, Міннесота, Міссісіпі, Мізурі, Монтана, Небраска, Ню Гемшір, Невада, Ню Джерзи, Ню Мексико, Ню Йорк, Норт Кароліна, Норт Дакота, Огайо, Оклагома, Пенсильванія, Род Айленд, Савт Кароляйна, Савт Дакота, Тенесі, Тексас, Юта, Вермонт, Верджінія, Вашінгтон, Вест Верджінія, Висконсін, Вайомінг і Аляска, то дайте нам вість про себе.

Робітники-Горожане, ті, що працюєте по фабриках, залізничих дорогах, глубоких майнах і лісах, пишіть до нас про своє буттє та політичну зрілість Ваших громад.

Купці-Горожане! Подайте свою братську руку своїй організації.

Інтеліґенти-Горожане! Вашим обовязком ставати в ряди наші; засукавши рукави, для власного добра та спільної праці.

Творім своє життя без ляку і зневіри, бо світла будучина перед нами.

Союз Українських Клюбів у Злучених Державах:

Володимир Вагнер, голов. предсідатель;

Михайло Радик, адвокат, голов. політичний референт;

Стефан Фесоловин, голов. секретар.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписана, складаю щиру подяку У. Н. Союзови за виплачення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $50.00, котрі мені дуже придалися. Таксамо красно дякую сестрицтву, відділа 333 У. Н. С.

Вас, дорогі братя Українці і сестри Українки, прошу дуже: вступайте всі й з дітьми до У. Н. батька Союза.

Марія Будз.

НАЙВИЩИЙ ХМАРОДЕР В ЕВРОПІ.

Столиця Швеції матиме найвищий з усіх европейських домів. Небаром зачнуть будувати у Стокгольмі 40-поверховий дім, на взір американських. Довгий час міські власти противилися цьому проєктові, бо вважали, що такий хмародер буде неестетичним архітектонічним вибриком, бо творитиме контраст із загальним виглядом міста. А Стокгольм є одним із найгарніших міст в Европі. Вкінці радні далися переконати аргументом, що Стокгольм буде першим містом в Европі, яке з гордістю могтиме сказати, що має правдивий американський будинок.

Одна пані дуже скоро відправляла наймички за найменшу дрібницю. Ніколи не пбула наймичка довго у неї. Котрає відправляла наймичку, за при прощанні сказала:

— Бажаю пані, щоби цей хлопчик, якого пані тепер приведуть на світ, — був здоровий і сильний!

— Відкіля знаєте, що то буде хлопець? — питається здивована пані.

— Ну, це зовсім ясно! — відповіла наймичка — якже дівчина могла би видержати у пані девять місяців?!

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

